

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	TURK314 Türk Dünyası Mədəniyyəti, 3 kredit, 6 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavriat	
	Tədris semestri	2025/2026-ci tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos., fil.ü.f.d. Zivər Hüseynli Baylan	
	E-mail:	zhuseynova@khazar.org	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Konsultasiya vaxtı	B.e 11:50-13:20, Cümə- 13:40-15:10	
Prerekvizitlər	Yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Dərsliklər: - Nüsrətoğlu, Telman və Nəcəf, Əkbər (2023), Türk dövlətləri və mədəniyyətləri tarixi. Bakı - Aslan, Vaqif (2019), Türk xalqları ədəbiyyatı üzrə mühazirələr, Bakı. - Qəfəsoğlu, İbrahim (2017) Türk Milli kulturu, (Tərcümə edən Ramiz Əsgər), Bakı. - Ögel, Bahaeddin (2003), Türk Kültür Tarixi, Ankara. İnternet resursları: https://islamansiklopedisi.org.tr/ https://www.turksoy.org https://www.tika.gov.tr/en https://www.otuken.com.tr/u/otuken/docs/t/u/turk-milli-kulturu-1632300825.pdf https://ekitap.ktb.gov.tr/		
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	İnteraktiv		+
	Sual-cavab		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	17.11.2025-ci il	30
	Fəallıq	22 dekabr 2025-ci il	5
	Tapşırıq 1		10 (5+5)
	Tapşırıq 2		10 (5+5)
	Final imtahanı		40
	Davamiyyət	22 dekabr 2025-ci il	5
	Yekun		100
Kursun təsviri	“Türk dünyası mədəniyyəti” fənni Türk dünyasının tarixini, dövlətçilik ənənəsini, qədim yazılı və şifahi abidələrini, əxlaqi anlayışını, sosial həyatını, adət-ənənələrini, yazı mədəniyyətini və s. kimi mövzuları əhatə edir. Bu kursda mədəniyyətlərin ortaya çıxması, mədəniyyət nəzəriyyələri və türk mədəniyyəti haqqındakı görüşlər izah ediləcəkdir. İslamiyyətdən əvvəlki türk dövlətləri, onların yayıldığı ərazilər, bu ərazilərdə inkişaf edən Türk mədəniyyətinin xüsusiyyətləri və burada ortaya qoyduqları sənət nümunələri haqqında məlumatlar izah ediləcəkdir. Müasir Türk xalqlarının həyatında		

	əhəmiyyətli rol oynayan qədim türklərin dövlətçilik ənənələri, yazı mədəniyyətləri, şifahi xalq yaradıcılıqları, həmçinin türk xalqlarının aydınlanmasında müstəsna yerləri olan böyük türk şəxsiyyətlərinin həyat və yaradıcılıqları müqayisəli şəkildə şərh olunacaqdır.
Kursun məqsədləri	Bu kursu tamamlayan tələbələr: dünya coğrafiyasının böyük bir ərazisində yaşayan Türk xalqlarının mədəniyyəti, tarixi, dili, dini, ortaq adət-ənənələri haqqında məlumat sahibi olacaqlar. Türk xalqlarının müştərək yaşadıkları dövrdə yaratdıqları maddi-mədəni zənginliklər (dil, əlifba, şifahi və yazılı ədəbiyyat, mədəniyyət nümunələri) haqqında məlumat əldə edəcəklər. Eyni zamanda yaşadıkları ərazilər, həmçinin köç etdikləri ərazilər, inanc sistemləri, sosial sistemləri haqqında fikir sahibi olacaqlar. Türk mədəniyyətinin digər mədəniyyətlər arasındakı yerini təsbit edərək təsir dairəsini öyrənəcəklərdir.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr aşağıdakı bilik və bacarıqları əldə edəcəklər: • Mədəniyyətlərin ortaya çıxması haqqında nəzəriyyələrlə tanış olacaq və türk mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini izah edə biləcəklər; • Türk mədəniyyətini əmələ gətirən istiqamətləri müəyyənləşdirə biləcəklər; • Tarixi məlumatları, qədim dövlətləri öyrənəcəklər; qədim türk dövlətlərinin coğrafi əraziləri ilə tanış ola biləcək və bu dövlətlərin qurulma və süqut etmə səbəblərini izah edə biləcəklər; • Türklərin dili, dini inancları, adət-ənənələri haqqında məlumat sahibi olacaq, qonşu xalqların həyat tərzləri ilə müqayisə edə biləcəklər; • Türk yaşayışı, sosial quruluşu haqqında fikir sahibi olaraq müasir dövrdəki şərtlər baxımından şərh edə biləcəklər; • Qədim yazı, yazılı abidələr, dastanlar haqqında fikir sahibi olacaqlar; • Ümumtürk mədəniyyəti kontekstində Azərbaycan mədəniyyətinin əsaslarını təsbit etmə bacarığına yiyələnəcəklər.
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Fəallıq: Tələbənin müzakirələrdə iştirakı nəzərə alınır. Həftə ərzində tələbənin dərisdəki fəallığı (1. verilən materiala hazırlıqlı gəlməsi; 2. sual-cavabda iştirakı; 3. Mövzu ilə əlaqəli sualların verilməsi; 4. analiz etmə bacarığını göstərmə meyarı) əsasında qiymətləndirmə aparılacaqdır. Mövzularla əlaqəli verilən fərdi və ya qrup çalışmaları da fəallıq balına daxildir. Tapşırıq 1: Əsas mövzulara dair verilən tapşırıqlar əsasında materiallar hazırlanacaqdır. Konkret bir türk xalqının mədəniyyətini tanıdan videotəqdimat hazırlanacaqdır. Videotəqdimat hazırlanan zaman plagiatı yol verilməməli, 10-15 dəqiqə müddətində olmalı, araşdırma mövzusu olan türk xalqının mədəniyyəti ilə bağlı elmi qaynaq və mənbələrə istinad olunmalıdır. Qiymətləndirmədə ilk beş bal mənbələrin fərdi şəkildə toplanılması, ikinci beş bal isə videotəqdimatın keyfiyyətinə (görüntü, səs effekti, materialların paralel şəkildə təqdimi və s.) görə veriləcəkdir. Tapşırıq 2: Tələbələr 3-4 nəfərdən ibarət qruplar şəklində türk mədəniyyətini tanıdacaq layihələr hazırlayacaqlar. Layihələrdə əyani vəsaitlərin hazırlanması ilə yanaşı, mədəniyyətlə bağlı mövzunun akademik təqdimi də tələb ediləcəkdir. Qiymətləndirmədə

		ilk beş bal mənbələrin fərdi şəkildə toplanılması, ikinci beş bal isə təqdimata görə veriləcəkdir. Davamiyyət: Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərstdə ardıcıl iştirakı və dərstdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Üzrsüz buraxılan 1 dərslə üçün 1 (bir) bal çıxılacaqdır. İmtahan haqqında Aralıq (30 bal) və Final (40 bal) imtahanları açıq və qapalı sual formasında keçiriləcəkdir.	
	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslər/Tapşırıqlar
1	15.09 15.09	Kültür və mədəniyyət anlayışları. “Təkamül”, “Yayılma” nəzəriyyələri	Qəfəsoğlu, 18-26
2	22.09 22.09	Mədəniyyətin ortaya çıxma səbəbləri. Köçərlik məsələsi	Qəfəsoğlu, 29-41
3	29.09 29.09	Türk adı. Türklərin Ana yurdu Türklərin yayılmaları.	Qəfəsoğlu, 46 https://www.youtube.com/watch?v=gPW-Bu2xUYeg
4	06.10 06.10	Türk dövlətləri. İlk türk dövlətləri. Yayıldıqları ərazilər. Göytürklər, Uyğurlar. Qırğız xaqanlığı	Qəfəsoğlu, 100-147. Mühazirələrim
5	13.10 13.10	Ön Asiya Türk dövlətləri. Xəzər xaqanlığı. Bulqar dövlətləri	Qəfəsoğlu, 176-219
6	20.10 20.10	Bozqır Türk mədəniyyəti. Bozqır mədəniyyətinin təşəkkülü.	Qəfəsoğlu, 223-239
7	27.10 27.10	Qədim türklərdə sosial quruluş. Ailə. Ailə birliyi. Boy, boylar birliyi.	
8	03.11 03.11	Dövlət. Türklərdə cəhan hakimiyyəti məfkurəsi. Türk dövlətində təşkilat Türklərdə ordu. Bozqır Türk dövlətinin quruluşu.	Qəfəsoğlu, 240-264 Qəfəsoğlu, 265-303
9	10.11 10.11	Qeyri-iş günü Qeyri-iş günü	Qəfəsoğlu, 304-321
10	17.11 17.11	Aralıq imtahanı Qədim türk inancı. Şamanlıq məsələsi. Göy Tanrı dini	Qəfəsoğlu, 322-345

11	24.11 24.11	Türklərin ədəbiyyatı: dastanlar və əfsanələr. “Alp Ər Tonqa”, “Şu” dastanı. “Oğuz Kağan” dastanı İslamiyyət sonrası türk dastanları.	Qəfəsoğlu, 360-366 Aslan, 63-78
12	01.12 01.12	Türklərdə iqtisadi həyat Türklərdə yazı, incəsənət, musiqi	Qəfəsoğlu, 346-359 Qəfəsoğlu, 360-375
13	08.12 08.12	Türklərin dili. İslamiyyətdən sonra türklərin kultur və ədəbiyyatı (“Qutatgu-bilik”, “Divan ü lüğət-it-türk”	Mühazirələrim Aslan, 151-184
14	15.12 15.12	Türk böyükləri: Şəhabəddin Mərcani, İsmayıl bəy Qaspiralı, Əli Bəy Hüseynzadə və d.	https://islamansiklopedisi.org.tr/ Mühazirələrim https://www.turksoy.org/ https://www.tika.gov.tr/en
15	22.12 22.12	Türk təşkilatları (TİKA, TÜRKSOY)	
		Final imtahanı	.